

DESTINELE ISTORICE ALE ÎNVĂȚĂTURII LUI KARL MARX¹

Esențialul în învățătura lui Karl Marx este lămurirea rolului istoric mondial al proletariatului, acela de făuritor al societății socialiste. Mersul evenimentelor în întreaga lume a confirmat oare această învățătură după ce a fost expusă de Marx?

Marx a formulat-o pentru prima oară în 1844. „Manifestul Comunist” al lui Marx și Engels, care a apărut în 1848, cuprinde o expunere armonioasă și sistematică, pînă în prezent cea mai bună a acestei învățături. Istoria universală de după 1848 se împarte în trei perioade principale distincte: 1) de la revoluția din 1848 pînă la Comuna din Paris (1871); 2) de la Comuna din Paris pînă la revoluția rusă (1905); 3) perioada de după revoluția rusă.

Să aruncăm o privire asupra destinului pe care l-a avut învățătura lui Marx în fiecare din aceste perioade.

I

La începutul primei perioade, învățătura lui Marx nu este nicidecum dominantă. Ea nu reprezintă decît una din extrem de numeroasele fracțiuni sau curente ale socialismului. Dominante sînt acele forme ale socialismului care, în linii mari, sînt înrudite cu narodnicismul de la noi: neînțelegerea bazei materialiste a dezvoltării istorice, nepriceperea de a defini rolul și însemnătatea fiecărei clase a societății capitaliste, tendința de a masca esența bur-

gheză a transformărilor democratice prin diferite fraze pretins socialiste despre „popor“, „dreptate“, „drept“ etc.

Revoluția din 1848 dă o lovitură de moarte tuturor acestor forme gălăgioase, pestrițe, țipătoare ale socialismului *premarxist*. În toate țările, revoluția ne arată *în acțiune* diferitele clase ale societății. Masacrarea muncitorilor de către burghezia republicană în zilele din iunie 1848, la Paris, precizează definitiv natura socialistă a proletariatului și *numai* a proletariatului. Burghezia liberală se teme de o sută de ori mai mult de independența acestei clase decât de oricare reacțiune. Lașul liberalism se ploconește în fața reacțiunii. Țărănimea se mulțumește cu lichidarea rămășițelor feudalismului și trece de partea ordinii, numai rareori mai oscilează între *democrația muncitorească și liberalismul burghez*. Toate teoriile despre un socialism situat *în afara* claselor și despre o politică *în afara* claselor nu sînt altceva decât vorbe goale.

Comuna din Paris (1871) desăvîrșește această dezvoltare a transformărilor burgheze; republica datorește consolidarea ei, adică a acelei forme de organizare a statului în care relațiile de clasă apar în forma cea mai fățișă, numai eroismului proletariatului.

În toate celelalte țări europene, o dezvoltare mai confuză și mai puțin desăvîrșită duce la formarea aceleiași societăți burgheze. La sfîrșitul primei perioade (1848—1871), perioadă de furtuni și revoluții, socialismul *premarxist dispăre*. Iau naștere partide *proletare* de sine stătătoare: Internaționala I (1864—1872) și social-democrația germană.

II

A doua perioadă (1872—1904) se deosebește de cea dintîi prin caracterul ei „pașnic“, prin lipsa de revoluții. Apusul a terminat cu revoluțiile burgheze. Răsăritul a ajuns încă la ele.

Apusul intră în faza pregătirii „pașnice“ în vederea perioadei viitoarelor transformări. Pretutindeni se formează partide socialiste avînd o bază proletară, care învață să folosească parlamentarismul burghez, să-și creeze o presă

cotidiană proprie, instituții culturale proprii, syndicate proprii, cooperative proprii. Învățătura lui Marx repurtează o victorie deplină și *pătrunde în mase tot mai largi*. Procesul selecționării și acumulării forțelor proletariatului, al pregătirii lui în vederea viitoarelor bătălii înaintează încet, dar sigur.

Dialectica istoriei este de așa natură, încît izbînda teoretică a marxismului silește pe dușmanii lui să se *deghizeze* în marxiști. Liberalismul, putred pe dinăuntru, încearcă să reînvie sub forma *oportunismului* socialist. Perioada de pregătire a forțelor în vederea marilor bătălii este interpretată de dușmanii marxismului ca o renunțare la aceste bătălii. Îmbunătățirea situației robilor în vederea luptei împotriva robiei salariate este interpretată de ei în sensul vînzării de către robi a drepturilor lor la libertate pentru un gologan. Ei propovăduiesc cu lașitate „pacea socială“ (adică pacea cu sclavagismul), renunțarea la lupta de clasă etc. Ei au foarte mulți partizani printre parlamentarii socialiști, printre funcționarii de tot felul ai mișcării muncitorești și în rîndurile intelectualilor „simpatizanți“.

III

Nici nu apucară bine oportuniștii să se laude cu „pacea socială“ și cu faptul că sub „democrație“ furtunile nu sînt o necesitate, și în Asia apăru un nou izvor de uriașe furtuni mondiale. Revoluției ruse îi urmară revoluțiile turcă, persană, chineză. Epoca în care trăim acum este tocmai o epocă de furtuni de acest fel și de „ricoșări“ a acestora asupra Europei. Oricare ar fi soarta mării republici chineze, pe care se pregătesc s-o sfîșie diferite hiene „civilizate“, nici o putere din lume nu va putea restabili vechiul feudalism în Asia și nu va putea șterge de pe fața pămîntului democratismul eroic al maselor populare din țările asiatice și semiasiatice.

Unii oameni ce nu dau destulă atenție condițiilor în care are loc pregătirea și dezvoltarea luptei de masă au fost aduși la desperare și la anarhism de lungile amînări ale luptei hotărîtoare împotriva capitalismului în Europa..

Acum vedem ce dovadă de miopie și de lașitate constituie desperarea anarhistă.

Faptul că 800 000 000 de oameni din Asia au fost atrași în lupta pentru aceleași idealuri care-i animă și pe cei din Europa trebuie să ne insufle optimism, și nu desperare.

Revoluțiile din Asia au scos la iveală aceeași lipsă de caracter și aceeași ticăloșie a liberalismului, aceeași însemnătate excepțională a poziției de sine stătătoare a maselor democratice, aceeași delimitare precisă a proletariatului de burghezia de orice fel. Cel care, după experiența din Europa și din Asia, mai vorbește despre o politică *în afara* claselor și despre un socialism *în afara* claselor, acela trebuie pur și simplu pus într-o cușcă și expus alături de vreun cangur australian.

După Asia a început să se miște și Europa, dar nu în maniera asiatică. Perioada „pașnică” dintre 1872 și 1904 s-a încheiat pentru totdeauna. Scumpetea și jugul trusturilor provoacă o nemaipomenită ascuțire a luptei economice, ascuțire care i-a urnit din loc pînă și pe muncitorii englezi, cei mai pervertiți de către liberalism. Sub ochii noștri chiar și în Germania, țara burghezo-iuncherească cea mai „de neclintit”, se coace o criză politică. Înarmările febrile și politica imperialismului fac ca în Europa de azi să domnească o „pace socială” care seamănă foarte mult cu un butoi de pulbere. În același timp, descompunerea *tuturor* partidelor burgheze și maturizarea proletariatului progresează neîncetat.

După apariția marxismului, fiecare din aceste trei mari perioade din istoria universală i-a adus noi confirmări și noi triumfuri. Dar un triumf și mai mare îi va aduce marxismului, ca doctrină a proletariatului, perioada istorică ce se apropie.

ADNOTĂRI

- 1 Articolul „*Destinele istorice ale învățăturii lui Karl Marx*”, scris de V. I. Lenin cu ocazia comemorării a 30 de ani de la moartea lui Karl Marx, a apărut în ziarul „Pravda” nr. 50 din 1 martie 1913.

„Pravda” — cotidian bolșevic legal ; primul număr a apărut la Petersburg în ziua de 22 aprilie (5 mai) 1912.

Hotărârea cu privire la necesitatea editării unui cotidian muncitoresc de masă a fost adoptată în cursul lucrărilor Conferinței a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. Un rol important în pregătirea editării ziarului „Pravda” l-a jucat ziarul „Zvezda”, care de la sfârșitul anului 1911 a desfășurat o largă campanie pentru crearea unui cotidian muncitoresc. „Zvezda” a publicat numeroase scrisori și articole ale muncitorilor din Petersburg în care ei propuneau crearea unui asemenea ziar și își exprimau hotărârea de a-l întreține din subscripții benevole. Inițiativa muncitorilor înaintați din Petersburg a fost aprobată cu căldură de muncitorii din întreaga Rusie.

„Pravda” a luat ființă în condițiile noului avânt revoluționar, când în întreaga țară s-a ridicat un val de greve politice de masă în legătură cu masacrul de la Lena. „*Tocmai avântul de care muncitorii au dat dovadă în aprilie* — scria V. I. Lenin — a creat ziarul muncitoresc «Pravda»” (Opere complete, vol. 21, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 448).

Ziarul era editat cu fonduri strânse de muncitorii înșiși ; el era difuzat, într-un număr de circa 40 000 de exemplare, dar tirajul unor numere a atins cifra de 60 000 de exemplare. Lenin a caracterizat organizarea unui cotidian muncitoresc drept o măreață operă istorică săvârșită de muncitorii din Petersburg.

Lenin conducea „Pravda” din punct de vedere ideologic ; el scria aproape zilnic articole pentru ziar, dădea directive redacției. Lenin lupta ca ziarul să fie scris într-un spirit combativ, revoluționar, critica redacția atunci când se publicau articole insuficient de clare în problemele principale. În „Pravda” au apărut peste 270 de articole și note ale lui Lenin, semnate

cu diferite pseudonime : V. Ilin, V. Frei, K. T., V. I., I., Un pravdist, Statistician, Un cititor, M. N. etc.

Au fost membri ai redacției ziarului „Pravda” și colaboratori activi în diferite perioade : N. N. Baturin, Demian Bednîi, A. I. Ulianova-Elizarova, K. S. Eremeev, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaja, S. V. Malîșev, L. R. și V. R. Menjinski, V. M. Molotov, V. I. Nevski, M. S. Olminski, M. I. Podvoiski, N. G. Poletaev, M. A. Saveliev, K. N. Samoiloava, N. A. Skripnik, I. M. Sverdlov, I. V. Stalin, P. I. Stucika ș.a. La ziar colaborau activ deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat. A. M. Gorki a publicat numeroase lucrări în ziarul „Pravda”.

„Pravda” înfăptuia legătura de zi cu zi între partid și masele largi populare. În jurul ziarului s-a format o mare armată de corespondenți muncitori. În fiecare număr al ziarului apăreau zeci de corespondențe ale muncitorilor. În doi ani și ceva s-au publicat peste 17 000 de corespondențe trimise de muncitori. Ziarul înfățișa lipsa de drepturi a oamenilor muncii, aducea exemple edificatoare în privința mizeriei în care trăiau muncitorii, descria mersul grevelor, promova politica partidului de conducere a mișcării revoluționare în continuă dezvoltare ; el educa masele în spiritul solidarității proletare, în spiritul internaționalismului proletar. „Pravda” se bucura de un mare prestigiu printre muncitori. Ziarul acorda o importanță deosebită descrierii situației țărănimii în Rusia țaristă. El avea o „Rubrică țărănească”. În paginile ziarului „Pravda”, Lenin lupta cu consecvență pentru hegemonia proletariatului în revoluția ce se apropia, pentru alianța dintre clasa muncitoare și țărănime, demasca tendințele contrarevoluționare ale burgheziei liberale. Ziarul a jucat un rol important în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat.

La sfârșitul lunii decembrie 1912 — începutul lunii ianuarie 1913 — problema activității redacției ziarului „Pravda” a fost dezbătută în mod special la Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu activiștii de partid. Consfătuirea a adoptat rezoluția întocmită de V. I. Lenin „Cu privire la reorganizarea și la activitatea redacției ziarului «Pravda»”, în care se trasau măsuri de îmbunătățire a activității redacției.

O mare parte din munca organizatorică a partidului era concentrată la redacția ziarului „Pravda”. Aici se organizau întâlniri cu reprezentanții celulelor de partid locale, aici se primeau informații despre munca de partid în fabrici și uzine, de aici se transmiteau directivele de partid ale Comitetului din Petersburg și ale Comitetului Central al partidului.

„Pravda” era supusă în permanență presiunilor polițienești. Numai în primul an de existență a ziarului s-au intentat 36 de procese împotriva redactorilor săi. În total, redactorii au stat în închisoare 48 de luni. În aceeași perioadă au fost confiscate 41 de numere ale ziarului. Ziarul a fost suspendat de guvernul țarist de 8 ori, dar a continuat să apară sub alte denumiri :

„Raboceaia Pravda“, „Severnaia Pravda“, „Pravda Truda“, „Za Pravdu“, „Proletarskaia Pravda“, „Puti Pravdî“, „Rabocii“, „Trudovaia Pravda“. În aceste condiții grele, bolșevicii au izbutit să publice, în doi ani și ceva, 636 de numere ale ziarului „Pravda“. La 8 (21) iulie 1914 ziarul a fost suspendat.

Ziarul „Pravda“ și-a reluat apariția abia după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. De la 5 (18) martie 1917, el a început să apară ca organ al Comitetului Central și al Comitetului din Petersburg ale P.M.S.D.R. La 5 (18) aprilie, după întorcerea din străinătate, V. I. Lenin a intrat în redacție și a preluat conducerea ziarului „Pravda“. În perioada iulie-octombrie 1917, ziarul „Pravda“ a avut de suferit represii din partea guvernului provizoriu burghez contrarevoluționar, fiind nevoit să-și schimbe în repetate rânduri denumirea: „Listok «Pravdî»“, „Proletarii“, „Rabocii“, „Rabocii Puti“. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, începând din 27 octombrie (9 noiembrie) 1917, Organul Central al partidului a început să apară iarăși sub vechea sa denumire, „Pravda“.

Ziarul „Pravda“ are o însemnătate excepțională în istoria partidului bolșevic și a revoluției. Ziarul a fost un propagandist, agitator și organizator colectiv în lupta pentru aplicarea politicii partidului. El s-a situat în centrul luptei pentru partinitate, a combătut cu hotărâre pe menșevicii-lichidatori, pe otzoviști și pe trokîști, a demascât rolul lor trădător.

„Pravda“ a luptat împotriva oportunismului și centrismului internațional. Ziarul educa pe muncitori în spiritul marxismului revoluționar. El a contribuit la creșterea considerabilă a partidului, la unirea rândurilor sale, la întărirea legăturii sale cu masele. Datorită activității ziarului „Pravda“ s-a pus temelia de granit a partidului bolșevic de masă. Generația de muncitori înaintați educată de „Pravda“ a jucat un rol remarcabil în Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și în construirea socialismului.

„Pravda“ ocupă un loc deosebit de important în istoria presei bolșevice. Ziarul „Pravda“ a fost primul ziar muncitoresc legal de masă și a marcat o etapă nouă în dezvoltarea presei clasei muncitoare din Rusia și a proletariatului internațional. Începând din 1914, ziua apariției primului număr din „Pravda“ a devenit sărbătoarea presei muncitorești.

Lenin a caracterizat activitatea ziarului „Pravda“ în articolele „Bilanțul unei activități de o jumătate de an“, „Muncitorii și «Pravda»“, „Clasa muncitoare și presa muncitorească“, „Raportul C.C. al P.M.S.D.R. și instrucțiunile date delegației C.C. la Consfătuirea de la Bruxelles“, „Cu privire la rezultatele obținute de ziua presei muncitorești“, „La a zecea aniversare a «Pravdei»“ etc. (vezi Opere complete, vol. 21, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 442—458; vol. 22, pag. 76—78; Opere, vol. 20,

Editura politică, 1959, pag. 365—373, 499—542, 555—563 ; vol. 33, E.S.P.L.P. 1957, pag. 340—343). — 1.

- 2 „*Scrisoarea către Conducerea Partidului social-democrat din Germania*“ a fost scrisă la 2 (15) martie 1913, din însărcinarea Consfătuirii de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu activității de partid într-o perioadă de lupte înverșunate duse de bolșevici împotriva lichidatorilor. Ea constituie răspunsul la propunerea liderilor social-democraților germani de a se convoca consfătuirii comune ale bolșevicilor și lichidatorilor în scopul unificării lor. — 5.
- 3 *Duma a IV-a de stat* și-a început activitatea la 15 (28) noiembrie 1912. Alegerile pentru Duma a IV-a de stat au avut loc în toamna anului 1912, pe baza legii electorale reacționare din 3 (16) iunie 1907, și au fost însoțite de o serie întregă de măsuri guvernamentale menite să asigure în Dumă o majoritate ultra-reacționară, convenabilă guvernului. Căutînd să răpească clasei muncitoare posibilitatea de a-și trimite reprezentanții în Dumă, guvernul punea tot felul de piedici alegerii deputaților muncitorimii, recurgea la falsificări grosolane, lua măsuri represive împotriva muncitorilor înaintați. Caracterizarea campaniei electorale pentru Duma a IV-a de stat și aprecierea compoziției de clasă și de partid a Dumei alese au fost făcute de V. I. Lenin în articolul „Bilanțul alegerilor“ (vezi Opere complete, vol. 22, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 350—378).

În Duma a IV-a de stat, partidele de dreapta și naționaliste aveau 185 de mandate, octombriștii — 98, cadeții — 59, progresiștii și naționaliștii burghezi — 69, trudoviczii — 10 și social-democrații — 14. Reiese, așadar, că în Duma a IV-a (ca și în Duma a III-a) au existat două majorități contrarevoluționare : o majoritate formată din partidele de dreapta plus octombriștii (283 de voturi) și una formată din octombriști plus liberalii (226 de voturi).

Din fracțiunea social-democrată din Duma a IV-a făceau parte 6 bolșevici : A. E. Badaev, M. K. Muranov, G. I. Petrovski, F. N. Samoilov, N. R. Șagov și R. V. Malinovski (care, după cum s-a stabilit ulterior, era provocator), 7 menșevici și un membru fără drepturi depline (E. I. Jagiello, deputat al orașului Varșovia), care a aderat la menșevici. Deputații bolșevici fuseseră aleși de muncitorii din principalele gubernii industriale, în care erau concentrate $\frac{4}{5}$ din proletariatul Rusiei. Deputații menșevici reprezentau în Dumă regiuni neindustriale ale țării. Profitînd de mica lor superioritate numerică în cadrul fracțiunii, menșevicii frînau activitatea ei, împiedicau adoptarea unei serii de hotărîri propuse de bolșevici. În octombrie 1913, în urma indicațiilor date de C.C. al partidului, deputații bolșevici s-au retras din fracțiunea social-democrată unită și au format o fracțiune bolșevică de sine stătătoare, care și-a luat denumirea de fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia.